

**PSC 8.5.1 PROGRAM DE
SECUNDARIAT CLINIC**

Redacție: 09

Data: 08.09.2021

Pag. 1/16

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII AL REPUBLICII MOLDOVA

**UNIVERSITATEA DE STAT DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE
„NICOLAE TESTEMIȚANU”**

FACULTATEA DE REZIDENȚIAT

PROGRAM DE INSTRUIRE

PRIN SECUNDARIAT CLINIC LA SPECIALITATEA

PSIHIATRIE PEDIATRICĂ

Durata de studii: 2 ani

Programa a fost elaborată de colectivul de autori:

Chihai Jana, dr. hab. șt. med., conf. univ.

Nacu Anatol, dr. hab. șt. med., prof. univ.

Chișinău 2024

PSC 8.5.1 PROGRAM DE
SECUNDARIAT CLINIC

Redacție: 09

Data: 08.09.2021

Pag. 2/16

COORDONAT

APROB

Ministrul Sănătății
al Republicii Moldova

Rectorul USMF „Nicolae Testemițanu”
dr. hab. șt. med., profesor universitar

Alexandra Gheorghiu
mai 20 24

Emil Ceban
20 24

Programa a fost discutată și aprobată la:

ședința Consiliului de Management al Calității

din „19” aprilie 2024 proces verbal nr. 05

Vicepreședinte Consiliului de Management al Calității,
dr. hab. șt. med., prof. univ., Cernețchi Olga

[Signature]

ședința Consiliului facultății de Rezidențiat

din „11” aprilie 2024 proces verbal nr. 2

Decanul facultății de Rezidențiat

dr. hab. șt. med., prof. univ., Grib Livi

[Signature]

ședința Comisiei științifico-metodice de profil Denumirea

din „27” Martie 2024 proces verbal nr. 2

Președintele Comisiei științifico-metodice de profil

dr. hab. șt. med., prof./conf. univ., Spinei Larisa

[Signature]

ședința Catedrei de sănătate mintală, psihologie medicală și psihoterapie

din 29 FEBRUARIE 2024 proces verbal nr. 18

Șef catedră, dr. hab. șt. med.

conf. univ., Chihai Jana

[Signature]

PSC 8.5.1 PROGRAM DE SECUNDARIAT CLINIC

Redacție: 09

Data: 08.09.2021

Pag. 3/16

I. SCOPUL SPECIALITĂȚII

- **Prezentarea generală a cursului:**

Studiile în **PSIHIATRIA PEDIATRICĂ** cu durata de 2 ani ce constă din învățarea unei curricule academice la prelegeri, seminare și ore practice cu studii de caz. Programul este unul avansat și este structurat într-o serie de cursuri și aplicații practice.

Programul este focalizat asupra:

1. Psihiatria pediatrică și comunicarea cu bolnavul (copil, adolescent, părinți), interviu psihiatric cu copii sau adolescenți
2. Sănătății mintale a copilului, adolescentului.
3. Diagnosticului tulburărilor care implică în etiopatogeneza factorii de risc (în cazul copiilor, adolescenților).
4. Tratatamentului medicamentos, nemedicamentos și psihoterapeutic a problemelor de sănătate mintală la copii și adolescenți.

Programul este axat pe anumite dimensiuni de bază:

- a. sănătatea mintală și comunicarea cu bolnavul (copil, adolescent, părinți).
- b. sănătatea mintală la copii și adolescenți (inclusiv anxietatea, depresia, tulburări specifice la copii și adolescenți (TSA, ADHD, tulburări specifice de dezvoltare, tulburări de alimentație, tulburări de conducere, tulburări comportamentale, enureză, encopreză, retard mintal și tulburările psihotice).
- c. psihiatria copilului și adolescentului
- d. sănătatea mintală la copii și adolescenți
- e. psihiatria clinică aplicată în dizabilități intelectuale
- f. terapii psihoterapeutice: psihoeducație, psihoterapii (Psihanaliza, Psihoterapie Cognitiv Comportamentale, terapii de familie, artterapie)

- **Scopul programului:**

Dezvoltarea cunoștințelor teoretice și deprinderilor practice a psihiatrului pentru copii și adolescenți în domeniul medical și clinic și abordării pacientului cu probleme de sănătate mintală. Totodată aplicarea psihiatriei pediatrice în intervențiile legate de sănătate, asupra modului în care copii și adolescenți sunt afectați de către boală mintală și asupra modului în care diverse factori de risc, etiopatogenetice influențează la sănătatea mintală și boala.

II. OBIECTIVELE DE FORMARE ÎN CADRUL SPECIALITĂȚII:

- ✓ **La nivel de aplicare**

- diagnosticul tulburărilor mintale și intelectuale la copii și adolescenți
- aplicarea screeningului la copii și adulți
- aplicarea chestionarelor și scalelor psihatice pentru diagnosticul la copii și adolescenți cu probleme de sănătate mintală
- realizarea consultului centrat pe copil sau adolescent cu probleme de sănătate mintală
- realizarea psihoterapiei de supravegherii a pacienților cu probleme de sănătate mintală

PSC 8.5.1 PROGRAM DE SECUNDARIAT CLINIC

Redacție: 09

Data: 08.09.2021

Pag. 4/16

- respectarea normelor morale și etice de comportament în domeniul abordării copilului sau adolescentului cu probleme de sănătate mintală
- implementarea abilităților de comunicare cu copii sau adolescenți cu probleme de sănătate mintală
- aplicarea tratamentelor psihologice, principiilor de bază a psihoeducației familiei și tratamentelor medicamentoase
- aplicarea interviului comportamental și activarea comportamentală
- aplicarea metodelor psihoterapeutice de scurtă durată, de grup și individuale
- aplicarea managementului familiei cu copii sau adolescenți cu probleme mentale

✓ *La nivel de integrare*

- cunoașterea sarcinilor medicale, a normalității și devierii psihice
- cunoașterea diverselor teorii de dezvoltare a copilului și adolescentului
- cunoașterea mecanismelor biologice, etiopatogeneza nozologiei în domeniul de sănătate mintală la copii și adolescenți
- cunoașterea tehnicilor eficiente de comunicare și metodei de interviu cu copil și adolescent cu probleme de sănătate mintală
- cunoașterea abordărilor contemporane a copilului și adolescentului cu tulburări mintale
- identificarea factorilor de risc pentru copii și adolescenți cu tulburări mintale
- însușirea particularităților consultului centrat pe copil sau adolescent cu probleme de sănătate mintală
- însușirea normelor etice, morale și comportamentale cu copil sau adolescent cu devieri mintale și familia lui
- studierea metodelor moderne și eficiente de tratament ale copiilor și adolescenților cu probleme de sănătate mintală în condiții de ambulator
- conștientizarea stigmei și discriminării copiilor și adolescenților cu tulburări mintale
- determinarea necesităților copiilor și adolescenților cu probleme mintale
- cunoașterea și utilizarea Clasificării CIM-10, CIM-11, DSM-V
- cunoașterea tulburărilor de dispoziție, psihotice, de anxietate, somatoforme, de alimentație la copii și adolescenți etc.
- cunoașterea semnelor iminente a tentativelor de suicid și a traumei la copii și adolescenți
- cunoașterea problemelor de sănătate mintală care apar la copii și adolescenți
- cunoașterea tulburărilor induse de substanțe psihoactive la copii și adolescenți
- cunoașterea principiilor de bază a tratamentelor psihologice și medicamentoase la copii și adolescenți
- cunoașterea protocoalelor clinice naționale și internaționale în diverse probleme de sănătate mintală la copii și adolescenți

**PSC 8.5.1 PROGRAM DE
SECUNDARIAT CLINIC**

Redacție: 09

Data: 08.09.2021

Pag. 5/16

**III. CONȚINUTUL DE BAZĂ A PROGRAMEI DE INSTRUIRE LA
SPECIALITATEA PSIHIATRIE PEDIATRICĂ**

A. STRUCTURA PROGRAMULUI DE STUDII PE ANI

Nr. d/o	Denumirea modulului	Anul de studii	Durata săptămâni
1	Introducere și Principii de Bază în Psihiatrie Pediatrică	I	2
2	Semiologie și Diagnostic Psihiatric	I	4
3	Tulburări Psihomotorii și Comportamentale	I	4
4	Tulburări Mintale și Evaluare Psihiatrică	I	4
5	Tratament și Reabilitare	I	4
6	Urgențe Psihiatrice și Tulburări Specifice	I	5
7	Genetica Psihiatriei Pediatrică	I	4
8	Tulburări de Învățare și Probleme Comportamentale	I	6
9	Tulburări de Spectru Autist	I	6
10	Tulburări Externalizate și Tratament ADHD	I	6
11	Tulburări de comportament și tulburări afective	II	5
12	Tulburări bipolare și comportament agresiv	II	6
13	Tulburări de anxietate și reacții la traume	II	6
14	Tulburări de utilizare a substanțelor și tulburări de somn	II	6
15	Tulburări de identitate și tulburări psihotice	II	5
16	Tulburări de alimentație și tulburări motorii	II	5
17	Tulburări neurodezvoltative și tulburări de somatizare	II	6
18	Tulburări neurologice și simptome psihiatrice	II	6
	Total		90

**PSC 8.5.1 PROGRAM DE
SECUNDARIAT CLINIC**

Redacție: 09

Data: 08.09.2021

Pag. 6/16

B. PLANUL TEMATIC AL INSTRUIRII TEORETICE

ANUL I

Nr. d/o	Denumirea temei
1.	Introducere în psihiatrie clinică pediatrică. Organizarea serviciilor de sănătate mintală pentru copii și adolescenți. Clasificarea diagnostică ICD-10, 11 și DSM- 4, 5 pentru copii și adolescenți.
2.	Definirea dezvoltării normale. Perioadele dezvoltării psihice normale a copilului. Perioade critice și sensibile. Interviuul părinți și copii. Evaluarea psihiatrică la copii și adolescenți. Examenul fizic de bază. Metode clinice și paraclinice de investigație la copii și adolescent.
3.	Psihiatria și pediatria. Psihopatologia copilului și a adolescentului. Epidemiologia. Tulburări de percepție. Caracteristicile clinice ale halucinațiilor, criterii de diagnosticare și importanța depistării lor în diagnosticarea tulburărilor mintale.
4.	Tulburări de gândire la copii și adolescenți. Caracteristici ale delirului în principalele entități nosografice. Etapele de evoluție ale ideilor delirante.
5.	Semiologia emoțiilor la copii și adolescenți. Tulburări dispoziționale particulare (paratimii). Diferențierea reacțiilor de afect fiziologic și patologic. Apartenența nosografică a diferitor stări afective. Caracteristica clinică a sindromului disforic. Caracteristica clinică a sindromului apatico-abulic.
6.	Semiologia conștiinței la copii și adolescenți. Tulburări ale conștiinței din perspectivă psihopatologică: starea oneiroidă, amentivă, crepusculară, automatismul ambulator. Principalele sindroame confuzionale.
7.	Semiologia memoriei și conduitei motorii și voliționale la copii și adolescenți. Tulburări mnezice predominant calitative: pseudoreminiscențe, confabulații, criptomnezii, ș.a. Tulburări ale sintezei mnezice imediate (pseudomnezii). Tulburări ale rememorării trecutului (allomnezii).
8.	Exacerbarea activității motorii. Caracteristica diferitor variante de excitație psihomotorie (halucinator-paranoidă, maniacală, catatonică, hebefrenică, etc.). Diminuarea și anularea activității motorii. Caracteristica diferitor variante clinice de inhibiție psihomotorie și apartenența nosografică a acestora.
9.	Voința ca latură reglatorie a comportamentului și conștiinței. Tulburări ale voinței „active”. Tulburări ale voinței „defensive”. Dereglările comportamentului instinctual și caracteristica lor clinică.
10.	Tulburările mintale și de comportament la copii și adolescent. Caracteristicile specifice ale problemelor de sănătate mintală ale copiilor și adolescenților. Teste psihologice și psihiatrice pentru copii și adolescenți în diagnosticul de sănătate mintală.
11.	Sindroame specifice de psihiatrie a copilului (TSA, ADHD, depresie, depresie majoră, suicid, anxietate, anxietate de separare, anxietate generalizată, tulburare de panică, tulburări de stres posttraumatice, tulburare obsesiv-compulsivă, fobii sociale, abuz de substanțe psihoactive, tulburarea bibolă, ticuri).
12.	Diagnosticarea și tratamentul copiilor și adolescenților cu probleme de sănătate mintală. Principii de utilizare a medicamentelor psihotrope. Psihofarmacologie la copii și adolescenți (grupuri de medicamente, doze). Psihoterapia.

**PSC 8.5.1 PROGRAM DE
SECUNDARIAT CLINIC**

Redacție: 09
Data: 08.09.2021
Pag. 7/16

Nr. d/o	Denumirea temei
13.	Reabilitarea psihosocială la copii și adolescenți. Programe educaționale speciale, programe de reabilitare. Planul personal al pacientului (copil, adolescent) cu probleme mentale specifice.
14.	Urgențele în cazul copiilor și adolescenților. Evaluarea urgenței la copii și adolescenți. Comportamentul agresiv la copii și adolescenți. Suicidul și autovătămarea la copii și adolescenți. Intervenții psihologice pentru un risc crescut de suicid și tentative autolitice.
15.	Riscul perinatal și precoce de dezvoltare a tulburărilor mintale și de comportament la copii și adolescenți. Tulburări de dezvoltare: retard mintal și deficiență intelectuală. Diagnosticul dizabilității intelectuale. Management. Prevenire. Tratament medicamentos.
16.	Genetica tulburărilor psihiatrice la copii. Consiliere genetică în sănătate mentală. Fragile X, Prader-Willi, Angelman, Cornelia de Lange, Rett sindrome, (definiție, epidemiologie, etiologie, patofiziologie, simptome și sindrome, tulburări clinice, variante clinice, diagnostic, diagnostic diferențial, pronostic, management, tratament.
17.	Trisomia 21 sau Down sindrome, CATCH 22 sindrome, Williams sindrome, Wolf-Hirschhorn sindrome, Langer-Giedion sindrome, Miller-Dieker sindrome, Sclerosă tuberoasă, Rubinstein-Taybi sindrome, Coffin-Lowry sindrome, Smith-Lemli-Opitz sindrome, Costello sindrome.
18.	Lipsa de performanță academică și dificultăți specifice de învățare. Programe educaționale. Psihoeducația. Utilizarea evaluării și testelor neuropsihologice la copii și adolescenți cu întârziere de dezvoltare
19.	Enurezisul și encoprezisul la copii: evaluare clinică, factori de risc și opțiuni de tratament. Examinarea neurologică și somatică a unui copil cu enurezis, encoprezis. Tratamentul (medicamentos și non-medicamentos, psihoterapie).
20.	Tulburări de spectru autist (TSA) la copii și adolescenți: Introducere și caracteristici generale, aspecte definitorii și diagnostic. Istoria problemei în ceea ce privește tulburări de spectru autist (TSA). Miturile istorice despre autism și modul în care au influențat percepția și tratamentul.
21.	Tulburare autistă, tulburare Asperger, sindromul Rett, tulburarea de dezvoltare pervazivă: Diferențe și asemănări. Tratamentul tulburărilor de spectru autist (TSA): abordări și strategii terapeutice.
22.	Tratamentul tulburărilor de spectru autist (TSA): Opțiuni non-farmacologice și farmacologice. Psihoterapia în tulburările de spectru autist (TSA): Metode și implicații. Testarea neuropsihică în tulburările de spectru autist (TSA): Importanța și metodologia.
23.	Tulburări externalizate (ADHD). Tulburarea de hiperactivitate cu deficit de atenție. Criterii de diagnosticare conform ICD-X, XI, DSM-IV, -V. Testarea neuropsihologică în tulburările externalizate (ADHD).
24.	Tratamentul medicamentos. Psihostimulante, alfa-2 agoniști: mecanism de acțiune, farmacocinetică, farmacodinamică.
25.	Psihostimulante: dozare și management, reacții adverse, indicații, contraindicații. Ghidul parental pentru tratamentul ADHD.

**PSC 8.5.1 PROGRAM DE
SECUNDARIAT CLINIC**

Redacție: 09
Data: 08.09.2021
Pag. 8/16

ANUL II

Nr. d/o	Denumirea temei
1.	Clasificarea tulburărilor comportamentale în copilărie și adolescență. Tulburări de conduită. Managementul copiilor și adolescenților cu atașament reactiv și frustrare și dizolvarea activității sociale. Diferite tipuri de tulburări de comportament. Criterii etiologice și de diagnostic.
2.	Tulburări de comportament asocial. Tulburări de comportament social. Tulburare opozițional - sfidătoare.
3.	Depresia la copii și adolescenți. Depresie: diferențierea severității. Epidemiologia. Teorii biogenetice. Marcherii neuroendocrini ale depresiei la copii și adolescenți.
4.	Clinica de depresie la copii și adolescenți. Cursul, evoluția depresiei la copii și adolescenți. Sindromul depresiv. Tulburare depresivă majoră la un minor. Criterii pentru tulburarea depresivă majoră la un minor.
5.	Monitorizare, psihoeducație, suport social, psihoterapie psihoterapie (cognitiv-comportamentală) la copii și adolescenți cu tulburări afective. Mania la copii și adolescenți.
6.	Utilizarea medicamentelor în tratamentul depresiei copiilor și adolescenților. SSRI, antidepressive clasice pentru copii și adolescenți: indicații, contraindicații, posibile efecte secundare, doze. Psihoterapia pentru depresie la copii și adolescenți.
7.	Tulburare bipolară la copii și adolescenți. Comorbiditatea TAB la copii și adolescenți. Ciclotimia, disimia, TAB I, TAB II. Periodicitatea TAB. Abordări bazate pe dovadă, identificare, diagnosticare, tratament. Diagnostic diferențial mania vs ADHD.
8.	Algoritmul de farmacoterapie și revizuirea datelor actuale privind tratamentul TAB la copii și adolescenți. Medicamente utilizate în mod obișnuit: dozele și efectele secundare pentru copii și adolescenți cu manie sau stări mixte. TAB: tratamentul psiho-social. Tulburări distructive de dispoziție.
9.	Comorbiditatea și comportamentul agresiv la copii și adolescenți. Algoritm pentru tratamentul comportamentului agresiv la copii și adolescenți. Managementul comportamentului agresiv la copii și adolescenți.
10.	Epidemiologia tulburărilor de anxietate la copii și adolescenți. Etiologia, patogeneza. Instrumente utile în diagnosticarea tulburărilor de dispoziție. Diagnosticul diferențial al anxietății "normale" și patologice. Simptomele somatice ale anxietății la copii și adolescenți. Tratamentul medicamentos al tulburărilor de anxietate. Psihoterapia.
11.	Tulburarea de anxietate de separare în copilărie. Tulburare de anxietate generalizată la copii și adolescenți. Tulburarea de panică la copii și adolescenți. Diagnostic diferențial al tulburărilor de anxietate la copii și adolescenți. Tulburarea obsesiv-compulsivă la copii și adolescenți.
12.	Reacții acute și cronice la traume la copii și adolescenți. Răspunsul la stres și creierul. Efectul axei hipotalamus-hipofizare asupra stresului. Diagnosticul traumei conform DSM-V. Metode de intervenție. Psihofarmacologia psihotraumei la copii și adolescenți. Psihoterapia.
13.	Utilizarea SPA la copii și adolescenți. Epidemiologie. Factori de risc. Conceptul de "dependență" la copii și adolescenți. Tipuri de dependență la adolescenți. Intoxicația prin alcool. Diagnosticul utilizării și retragerii alcoolului. Utilizarea și abuzul de canabis. Intoxicarea și retragerea la consumul de canabis. Clinica. Screening. Diagnostic. Tratament.

PSC 8.5.1 PROGRAM DE SECUNDARIAT CLINIC

Redacție: 09

Data: 08.09.2021

Pag. 9/16

14.	Structura somnului normal, funcțiile somnului, efectele neurocognitive ale somnului, activitatea neuroendocrină, faza de somn la copii și adolescenți. Evaluarea somnului la copii și adolescenți. Clasificarea tulburărilor de somn la copii și adolescenți, DSM-IV, V. Tulburări de somn circadian.
15.	Apnea obstructivă în timpul somnului. Epidemiologie. Clinica. Comorbiditate și tulburări de somn la copii și adolescenți. Sindromul decesului nou-născut în timpul somnului. Parasomnia. Narcolepsia. Sindromul Kleine-Levin. Somnambulismul. Coșmaruri. Igiena somnului. Psihofarmacologia somnului la copii și adolescenți. Tulburări de somn la copii și adolescenți: un ghid practic.
16.	Copii cu dezvoltare atipică de gen. Terminologie și definiții. Diagnostic și evaluare. Criterii de diagnosticare. Factorii biologici și psiho-sociali. Clinica. Tulburări de dezvoltare de personalitate de limită. Clinica. Diagnosticul. Diagnostic diferențial. Tratament (terapie biologică, psihoterapie).
17.	Schizofrenia cu debut precoce. Semnele precoce ale schizofreniei la copii și adolescenți. Epidemiologia. Simptome pozitive. Indicatori prognostici negativi și pozitivi în schizofrenie. Faza prembă și prodromală a schizofreniei (debut). Diagnosticul diferențial.
18.	Utilizarea neuroleptice la copii și adolescenți. Antipsihotice atipice. Efectele secundare ale tratamentului medicamentos. Tratamentul stărilor comorbide cu psihoză. Posibile tulburări metabolice în timpul tratamentului cu medicamente.
19.	Tulburările instinctului alimentar. Epidemiologie. Etiologia și factorii de risc. Anorexia Nervosa. Teoria biologică a anorexiei nervoase. Genetica anorexiei nervoase. Comorbiditate somatice. Diagnostic diferențial și comorbiditate. Managementul clinic. Tratamentul psihoterapeutic al anorexiei nervoase. Tratamentul medicamentos al anorexiei nervoase.
20.	Bulimia nervoasă. Clasificarea. Epidemiologie. Etiologia și factorii de risc. Anorexia vs bulimia. Obezitatea. Epidemiologie. Etiologia și factorii de risc. Sprijin psihosocial.
21.	Boala evitării hrănirii restrictive. Alte boli ale comportamentului alimentar. Screening-ul copiilor și al adolescenților pentru tulburări de alimentație. Tratamentul tulburărilor de alimentație la copii și adolescenți. Rolul echipei multidisciplinare în tratamentul tulburărilor.
22.	Sindromul Tourette și ticurile. Epidemiologie. Rezultatele structurale ale imaginii neuroimagistice. Genetica sindromului Tourette. Ticuri simple motorii. Ticuri simple vocale. Criteriile DSM-IV, DCM-V, ICD-10, ICD-11 pentru diagnostic. Diagnosticul diferențial al sindromului Tourette.
23.	Tulburările de somatizare la copii și adolescent. Definiții și cadru conceptual. Somatizarea și medicina psihosomatică. Grupul de tulburări somatoforme din DSM-V, ICD-10, ICD-11. Tratamentul (intervenții psihologice, psihofarmacologie, spitalizare).
24.	Epilepsia la copii și adolescenți și tulburările psihice. Sindroame, sindrom convulsivant, activitate convulsivă, probleme comportamentale. Prognostic, evoluție. Criterii de diagnostic. Tratament medicamentos, grupuri de medicamente, indicații, contraindicații, efecte secundare la copii și adolescenți. Afazia dobândită Landau-Kleffner.
25.	Psihiatria și pediatria. HIV/SIDA la copii și adolescenți. Simptome psihiatrice la copii și adolescenți. Factorii psihosociale care afectează. Tratamentul SIDA. Tratamentul simptomelor psihiatrice.

**PSC 8.5.1 PROGRAM DE
SECUNDARIAT CLINIC**

Redacție: 09

Data: 08.09.2021

Pag. 10/16

C. VOLUMUL DE ASISTENȚĂ MEDICALĂ (VAM)

Nr.	Deprinderile practice	Numarul planificat
1.	Colectarea anamnezei de la părinți și pacient	10
2.	Aplicarea criteriilor de diagnostic conform ICD-10, ICD-11 și DSM-5	10
3.	Administrarea de chestionare și scale de evaluare comportamentală	5
4.	Evaluarea parametrilor de dezvoltare fizică și neurologică	5
5.	Examinarea semnelor vitale și a funcțiilor sistemului nervos	5
6.	Utilizarea testelor psihologice și psihiatrice	10
7.	Aplicarea testelor neuropsihologice pentru evaluarea problemelor de învățare	10
8.	Aplicarea testelor neuropsihologice pentru evaluarea ADHD	20
9.	Aplicarea testelor neuropsihologice pentru evaluarea TSA	20
10.	Utilizarea chestionarelor de screening pentru depresie	15
11.	Utilizarea chestionarelor de screening pentru tulburarea bipolară	10
12.	Utilizarea chestionarelor de evaluare a anxietății	15
13.	Utilizarea chestionarelor de screening pentru dependența de substanțe	5
14.	Utilizarea chestionarelor de evaluare a somnului	5
15.	Utilizarea chestionarelor de screening pentru simptomele psihotice	10
16.	Utilizarea chestionarelor de evaluare a comportamentului alimentar	10
17.	Utilizarea chestionarelor de evaluare a ticurilor	10
18.	Utilizarea chestionarelor de evaluare a simptomelor somatoforme	5
19.	Evaluarea tulburărilor de gândire	20
20.	Evaluarea emoțiilor și dispoziției	20
21.	Evaluarea activității motorii	20
22.	Evaluarea voinței și comportamentului instinctual	20
23.	Evaluarea și diagnosticarea ADHD	20
24.	Evaluarea și diagnosticarea schizofreniei precoc	10
25.	Evaluarea și diagnosticarea sindromului Tourette și ticurilor	5
26.	Evaluarea și diagnosticarea dizabilităților intelectuale	20
27.	Evaluarea tulburărilor psihice asociate epilepsiei	5
28.	Evaluarea tulburărilor de alimentație	10
29.	Aplicarea criteriilor de diagnostic în TSA	20
30.	Aplicarea intervențiilor psihologice pentru prevenirea autovătămării	5
31.	Aplicarea tehnicilor de intervenție comportamentală	5
32.	Prescrierea și ajustarea dozelor de antipsihotice	10
33.	Prescrierea și monitorizarea medicamentelor stabilizatoare de dispoziție	10
34.	Prescrierea și monitorizarea psihostimulantelor și alfa-2 agoniștilor	5
35.	Prescrierea medicamentelor pentru tulburările de somn	10
36.	Elaborarea planurilor de reabilitare individualizate	10
37.	Educarea părinților despre gestionarea ADHD	10

PSC 8.5.1 PROGRAM DE SECUNDARIAT CLINIC

Redacție:	09
Data:	08.09.2021
Pag. 11/16	

IV. METODE DE PREDARE ȘI INSTRUIRE UTILIZATE

Conținutul teoretic al cursului va fi predat prin metoda interactivă și prezentare ppt.

Seminarele și lucrările practice vor fi realizate prin implementarea a mai multe metode didactice interactive: discuții interactive, studii de caz, cazuri clinice, evaluarea pacienților, brainstorming etc.

Activitatea clinică va fi desfășurată la bazele clinice universitare de Asistență în Sănătate Mintală și Servicii Psihiatrice de copii și adolescenți.

V. METODE DE EVALUARE

EXAMENUL DE ABSOVIRE se desfășoară conform Regulamentului.

VI. LIMBA DE PREDARE:

Română

VII. BIBLIOGRAFIA RECOMANDATĂ LA SPECIALITATE:

A. Obligatorie:

1. Manual de Psihiatrie, Chișinău, 2021, Tipogr. „Bons Offices”, 647 p. ISBN 978-9975-87-822-7.
2. Tudose Florin, Tudose Cătălina, Dobranici Letiția. Tratat de psihopatologie și psihiatrie pentru psihologi. București, Editura Trei, 2011.
3. Marinescu Dragoș, Udriștoiu Tudor, Dehelean Pompilia. Elemente neurobiologice și nonbiologice în tratamentul cu antipsihotice. Ed. Auis Printed, Craiova, 2009, 234 p.
4. Marinescu Dragoș, Udriștoiu Tudor, Mogoanță Laurențiu. Elemente de psihiatrie biologică în psihofarmacologia clinică. Ed. Auis Printed, Craiova, 2010, 124 p.
5. Udriștoiu T., Marinescu Dr. Ghiduri de terapie farmacologică în tulburările psihiatrice majore. Ed. Medicală Universitară, Craiova, 2014, 246 p.
6. Adrian Sondheimer & Joseph M Rey. Ethics and international child and adolescent psychiatry. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health. Section A 1. pp 1-28. <http://acapap.org/wp-content/uploads/A.1-ETHICS-072012.pdf>
7. Nancy G Guerra, Ariel A Williamson & Beatriz Lucas-Molina. Normal development infancy, childhood and Adolescence IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health. Section A.2, pp 1-39. [Http://iacapap.org/wp-content/uploads/A.2.-DEVELOPMENT-072012.pdf](http://iacapap.org/wp-content/uploads/A.2.-DEVELOPMENT-072012.pdf)
8. Thomas M Achenbach & David M Ndeti. Clinical models for child and adolescent behavioral, emotional and social problems. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health. Section A.3, pp.1-20. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/A.3-CLINICAL-MODELS-CLASSIFICATION-072012.pdf>
9. Thomas Lempp, Daleen de Lange, Daniel Radloff & Christian Bachmann. The clinical examination of children, adolescents and their families. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health. Section A.5, pp.1-25. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/A.5-CLINICAL-EXAMINATION-072012.pdf>

**PSC 8.5.1 PROGRAM DE
SECUNDARIAT CLINIC**

Redacție:	09
Data:	08.09.2021
Pag. 12/16	

10. John Hamilton & Füsün Çuhadaroglu-Çetin. Evidence-based practice in child and adolescent mental health. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health. Section A.6, pp.1-22. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/A.6-EVIDENCE-BASED-PRACTICE-072012.pdf>
11. Benedetto Vitiello. Principles in using psychotropic medication in children and adolescents. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health. Section A.7, pp.1-19. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/A.7-PSYCHOPHARMACOLOGY-072012.pdf>
12. Karolina Stasiak & Sally Merry. E-therapy using computer and mobile technologies in treatment. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section A8, pp.1-22 <http://iacapap.org/wp-content/uploads/A.8-eTHERAPY-2013.pdf>
13. Julia D Machado, Arthur Caye, Paul J Frick & Luis A Rohde. DSM-5 Major changes for child and adolescent disorders IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section A9, pp.1-22. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/A.9-DSM-5-2013.pdf>
14. Schuyler W Henderson & Andrés Martin. Case formulation and integration of information in child and adolescent mental health. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section A10, pp.1-20. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/A.10-CASE-FORMULATION-2014.pdf>
15. Barry Nurcombe. Diagnosis and treatment planning in child and adolescent mental health problems. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section A11, pp.1-21. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/A.11-TREATMENT-PLAN-2014.pdf>
16. Astrid Berg. Failure to thrive or weight faltering in a primary health care setting. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section B1, pp.1-15. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/B.2-FAILURE-TO-THRIVE-072012.pdf>
17. Xiaoyan Ke & Jing Liu. Intellectual disability. Developmental disorders. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section C1, pp.1-25. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/C.1-Intellectual-Disability.pdf>
18. Joaquín Fuentes, Muideen Bakare, Kerim Munir, Patricia Aguayo, Naoufel Gaddour & Özgür Öner Autism spectrum disorder 2014 edition. Developmental disorders IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section C2, pp.1-35. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/C.2-ASD-2014-v1.1.pdf>
19. Sonali Nag & Margaret Snowling. School underachievement and specific learning difficulties. Developmental disorders. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section C3, pp.1-44. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/C.3-LEARNING-DISABILITIES-072012.pdf>
20. Alexander von Gontard. Enuresis. Developmental disorders. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section C4, pp.1-34. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/C.4-ENURESIS-072012.pdf>
21. Alexander von Gontard. Encopresis. Developmental disorders. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section C5, pp.1-14. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/C.5-ENCOPRESIS-0072012.pdf>
22. Tais S Moriyama, Aline J M Cho, Rachel E Verin, Joaquín Fuentes & Guilherme V Polanczyk. Attention deficit hyperactivity disorder. Externalizing disorders. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section D1, pp.2-24. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/D.1-ADHD-072012.pdf>

PSC 8.5.1 PROGRAM DE SECUNDARIAT CLINIC

Redacție: 09

Data: 08.09.2021

Pag. 13/16

23. Maite Ferrin, Edmund Sonuga-Barke, David Daley Marina Danckaerts, Saskia van der Oord, Jan K. Buitelaar. Non-pharmacologic treatments for attention deficit/hyperactivity disorder (ADHD). Externalizing disorders. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section D 1.1, pp.1-23. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/D.1.1-ADHD-NON-PHARMA-2016.pdf>
24. Katie Quay & Argyris Stringaris. Oppositional defiant disorder. Externalizing disorders. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section D 2, pp 1-14. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/D.2-ODD-072012.pdf>
25. Stephen Scott. Conduct disorders. Externalizing disorders. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section D 3, pp.1-29. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/D.3-CONDUCT-DISORDER-072012.pdf>
26. Joseph M Rey, Tolulope T Bella-Awusah & Jing Liu.. Depression in children and adolescents 2015 edition. Mood disorders. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section E 1, pp.1-36. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/E.1-Depression-2015-update.pdf>
27. Rasim Somer Diler & Boris Birmaher. Bipolar disorder in children and adolescents. Mood disorders. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section E 2, pp.1-30. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/E.2-BIPOLAR-072012.pdf>
28. Florian Daniel Zepf, Caroline Sarah Biskup, Martin Holtmann, & Kevin Runions. Disruptive mood Dysregulation disorder 2016 edition. Mood disorders. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section E 3, pp.1-30. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/E.3-MOOD-DYSREGULATION-2016.pdf>

B. Suplimentară:

1. CIM-10 Clasificarea tulburărilor mintale și de comportament (Simptomatologie și diagnostic clinic). București, Ed. ALL, 1998; 419 p.
2. Legea Republicii Moldova „Privind asistența psihiatrică” Nr. 1402-XIII din 16 decembrie 1997. (Monitorul Oficial, 21 mai 1998, nr. 44-46, p. 1, art. 310).
3. Manual de diagnostic și clasificare statistică a tulburărilor mentale. Asociația Psihiatrică Americană, Ediția a 5-ea DSM V TR, București, Editura Medicală Callist, 2016, 947 p.
4. Revenco M., Prigoda T., Oprea V. Narcomania și adolescenții: realitățile zilei de astăzi. Îndrumar pentru adolescenți, pedagogi și părinți. Chișinău, Centrul Editorial-Poligrafic Medicina, 2005, 24 p.
5. Carlo Carandang, Clare Gray, Heizer Marval-Ospino & Shannon MacPhee. Child and adolescent psychiatric emergencies. Miscellaneous IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section J.1, pp.2-32. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/J.1-EMERGENCIES-072012.pdf>
6. Nerissa L Soh, Garry Walter traditional and alternative medicine treatments in child and adolescent mental health IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section J.2, pp.1-22. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/J.2-ALTERNATIVE-072012.pdf>
7. Erica van der Sloot & Robert Vermeiren Forensic child and adolescent psychiatry IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section J.3, pp.1-12. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/J.3-FORENSIC-072012.pdf>

**PSC 8.5.1 PROGRAM DE
SECUNDARIAT CLINIC**

Redacție:	09
Data:	08.09.2021
Pag. 14/16	

8. Chiara Servili Organizing and delivering services for child and adolescent mental health IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section J.5, pp.1-15. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/J.5-SERVICE-DELIVERY-072012.pdf>
9. Myron L Belfer & Suzan Song. The united nations convention on the rights of the child and implications for clinical practice, policy and research IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section J.7, pp.1-16. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/J.7-UN-CONVENTION-072012.pdf>
10. Peter N. Stearns. History of childhood IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section J.9, pp.1-32. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/J.9-HISTORY-OF-CHILDHOOD-2015.pdf>
11. Joseph M. Rey, Francisco B. Assumpção Jr, Carlos A. Bernad, Füsün Çetin Çuhadaroğlu, Bonnie Evans, Daniel Fung, Gordon Harper, Loïc Loidreau, Yoshiro Ono, Dainius Pūras, Helmut Remschmidt, Brian Robertson, Olga A. Rusakoskaya, Kari Schleime. History of child psychiatry IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section J.10, pp.1-72. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/J.10-History-Child-Psychiatry-update-2018.pdf>
12. Frances Javier, Julie Chilton & Andrés Martin. Wellbeing: identification and prevention of burnout, depression and suicide among child mental health clinicians IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section J.12, pp.1-11.
13. https://www.aacap.org/AACAP/Resources_for_Primary_Care/CAP_Resources_for_Medical_Student_Educators.aspx
14. N. Pavuluri, Planning Treatment in Pediatric Bipolar Disorder Mani MD, CME Released: 04/07/2010;3321. cme.medscape.com. <http://cme.medscape.com/viewarticle/719660>
15. James Lock, Maria C. La Via Practice Parameter for the Assessment and Treatment of Children and Adolescents With Eating Disorders, Journal of the american academy of child & adolescent psychiatry volume 54 number 5 may 2015. pp 412-425. <https://www.jaacap.org/>
16. Fred Volkmar, Matthew Siegel,, Marc Woodbury-Smith,, Bryan King, James McCracken,, Matthew State. Practice Parameter for the Assessment and Treatment of Children and Adolescents With Autism Spectrum Disorder The American Academy of Child and Adolescent Psychiatry (AACAP) committee on quality issues (cqi) journal of the american academy of child & adolescent psychiatry volume 53 number 2 february 2014 pp 237-257 www.jaacap.org
17. Terry Lee, George Fouras,, Rachel Brown, MBBS, MPhil Practice Parameter for the Assessment and Management of Youth Involved With the Child Welfare System The American Academy of child and adolescent psychiatry (aacap) committee on quality issues (cq) Journal of the american academy of child & adolescent psychiatry volume 54 number 6 june 2015 pp.502-517 www.jaacap.org
18. Charles H. Zeanah,, Tessa Chesher,, Neil W. Boris Practice parameter for the assessment and treatment of children and adolescents with reactive attachment disorder and disinhibited social engagement disorder, the american academy of child and adolescent psychiatry (aacap) committee on quality issues (cqi) journal of the american academy of child & adolescent psychiatry volume 55 number 11 november 2016 pp 990-1003 www.jaacap.org.
19. Samuele Cortese, Anna Ivanenko, Ujjwal Ramtekkar & Marco Angriman. Sleep disorders in children and adolescents a practical guide IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section I.4, pp.1-34 <http://iacapap.org/wp-content/uploads/I-4-SLEEP-2014.pdf>

**PSC 8.5.1 PROGRAM DE
SECUNDARIAT CLINIC**

Redacție: 09

Data: 08.09.2021

Pag. 15/16

20. Jan N. M. Schievel, Erwin Ista, Hennie Knoester & Marja L. Molag Pediatric delirium a practical approach IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section I.5, pp.1-17. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/I.5-DELIRIUM-2015.pdf>
21. Ana Figueroa, Cesar Soutullo, Yoshiro Ono & Kazuhiko Saito. Separation anxiety. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section F 2, pp.1-24. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/F.2-SEPARATION-ANXIETY-300812.pdf>
22. Pedro Gomes de Alvarenga, Rosana Savio Mastroso & Maria Conceição do Rosário. Obsessive compulsive disorder in children and adolescents IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section F 3, pp.1-17 <http://iacapap.org/wp-content/uploads/F.3-OCD-072012.pdf>
23. Eric Bui, Bonnie Ohye, Sophie Palitz, Bertrand Olliac, Nelly Goutaudier, Jean-Philippe Raynaud, Kossi B Kounou & Frederick J Stoddard Jr . Acute and chronic reactions to trauma in children and adolescents IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section F 4, pp.1-29 <http://iacapap.org/wp-content/uploads/F4-PTSD-2014.pdf>
24. Beate Oerbeck, Katharina Manassis, Kristin Romvig Overgaard & Hanne Kristensen Selective mutism. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section F 5, pp.1-23 . <http://iacapap.org/wp-content/uploads/F.5-MUTISM-2016.pdf>
25. Joseph M Rey. Alcohol misuse. Substance use disorders IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section G 1, pp. 2-22 .<http://iacapap.org/wp-content/uploads/G.1-ALCOHOL-MISUSE-072012.pdf>
26. Alan J Budney & Catherine Stanger. Cannabis use and misuse IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section G 2, pp.1-28. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/G.2-CANNABIS-072012.pdf>
27. Wai-him Cheung, Anna Kit-sum Lam & Se-fong Hung Other substance use IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section G 3, pp.1-21. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/G.3-OTHER-SUBSTANCE-USE-072012.pdf>
28. Phillipa Hay&Jane Morris. Eating disorders 2016 edition Other disorders. IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section H 1, pp.1-21. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/H.1.-Eating-disorders-update-2016.pdf>
29. Hannah Metzger, Sina Wanderer & Veit Roessner. Tic disorders IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section H 2, pp.1-14. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/H.2-TIC-DISORDERS-072012.pdf>
30. Jack L Turban, Annelou LC de Vries, Kenneth J Zucker & Shervin Shadianloo. Transgender and gender non-conforming youth 2018 edition IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section H 3, pp.1-28. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/H.3-GENDER-IDENTITY-Edition-2018-REVISED.pdf>
31. Lionel Cailhol, Ludovic Gicquel & Jean-Philippe Raynaud. Borderline personality disorder in adolescents 2015 edition IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section H 4, pp.1-17. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/H.4-BORDERLINE-2015-UPDATE.pdf>
32. Jean Starling & Isabelle Feijo. Schizophrenia and other psychotic disorders of early onset IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section H 5, pp.1-22. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/H.5-SCHIZOPHRENIA-072012.pdf>

**PSC 8.5.1 PROGRAM DE
SECUNDARIAT CLINIC**

Redacție: 09

Data: 08.09.2021

Pag. 16/16

33. Maite Ferrin, Helen Gosney, Arianna Marconi & Joseph M. Rey Using antipsychotic medication for the treatment of schizophrenia in children and adolescents IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section H 5.1, pp.1-30. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/H.5.1-Antipsychotics-2016-amended.pdf>
34. Jane Pei-Chen Chang & Chung-Chieh Hung. Problematic internet use IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section H 6, pp.1-12. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/H.6-INTERNET-ADDICTION-072012.pdf>
35. Olivia Fiertag, Sharon Taylor, Amina Tareen & Elena Garralda. Somatoform disorders. Child psychiatry & pediatrics IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section I.1, pp.2-22 <http://iacapap.org/wp-content/uploads/I.1-SOMATOFORM-DISORDERS-072012.pdf>
36. Eduardo Barragán Pérez. Epilepsy and related psychiatric conditions. Child psychiatry & pediatrics IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section I.2, pp.1-13 <http://iacapap.org/wp-content/uploads/I.2-EPILEPSY-072012.pdf>
37. Tami D Benton, Anusha Lachman & Soraya Seedat. Hiv/aids addressing the mental health needs of affected children and families Child psychiatry & pediatrics IACAPAP textbook of child and adolescent mental health, Section I.3, pp.1-26 <http://iacapap.org/wp-content/uploads/I.3-HIV-AIDS-2013.pdf>
38. Thomas Jans, Timo D. Vloet, Yesim Taneli & Andreas Warnke. Suicide and self-harming behaviour 2018 edition. Mood disorders. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section E 4, pp.1-41. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/E.4-Suicide-update-2018>.
39. Ronald M Rapee a. Anxiety disorders in children and adolescents Nature, development, treatment and prevention 2018 edition. Anxiety disorders. IACAPAP Textbook of Child and Adolescent Mental Health, Section F 1, pp.1-20. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/F.1-Anxiety-Disorders-2018-UPDATE.pdf>